

Marta Bład

SAPARD : program pomocy przedakcesyjnej Unii Europejskiej dla rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach kandydujących

---

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 6, 107-118

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARTA BŁĄD

SAPARD – PROGRAM POMOCY PRZEDAKCESYJNEJ UNII EUROPEJSKIEJ DLA ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH W KRAJACH KANDYDUJĄCYCH¹

WPROWADZENIE

W marcu 1999 roku odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Rady Europejskiej w Berlinie, które dotyczyło przyjęcia pakietu reform, zaproponowanych przez Komisję Europejską w lipcu 1997 roku, pod nazwą Agenda 2000. Reformy dotyczyły zasad działania wspólnej polityki rolnej (CAP), polityki strukturalnej i spójności oraz planu finansowania budżetu Unii Europejskiej (UE) w latach 2000-2006. Kontynuacją działań zawartych w Agendzie 2000 było przedłożenie Radzie Unii przez Komisję Europejską, w marcu 1998 roku, projektu rozporządzeń o wspólnotowym wsparciu przedakcesyjnym dla rolnictwa i rozwoju wsi w kandydujących krajach Europy Środkowo – Wschodniej. Bezwrotną pomoc finansową uznano za niezbędną dla wzmocnienia strategii przedczłonkowskiej krajów ubiegających się o członkostwo w Unii. Wsparcie przedakcesyjne zostało zaakceptowane na wspomnianym „szczyt” Rady Europejskiej w Berlinie. W ramach organizacji pomocy przedakcesyjnej Unia Europejska przewidziała trzy fundusze przedakcesyjne, w tym fundusz o nazwie SAPARD.

Zadaniem SAPARD (Support for Pre-accession Measures for Agriculture and Rural Development), czyli Specjalnego Programu Akcesyjnego Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich jest wspieranie podmiotów gospodarczych w rolnictwie oraz środowisk lokalnych w krajach ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej. SAPARD stanowi zasadniczy instrument pomocy ze strony UE dla rozwoju obszarów wiejskich i przemian strukturalnych w krajach kandydujących.

1. ZASADY I ORGANIZACJA PROGRAMU SAPARD

Zasady funkcjonowania programu SAPARD określa Rozporządzenie Rady UE nr 1268/1999 o wsparciu Wspólnoty dla działań przedakcesyjnych na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach Europy

---

¹ Pracę wykonano w ramach grantu KBN nr 5P06J00117

Środkowo-Wschodniej (Concil Regulation on Community support for pre-accession measures for agriculture and rural development in the applicant countries of central and Eastern Europe in the pre-accession period). Zostało ono podpisane 21 czerwca 1999 roku w Luksemburgu i ukazało się 26 czerwca 1999 roku w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich. Rozporządzenie to weszło w życie 29 czerwca 1999 roku.

Rozporządzenie w sprawie programu SAPARD ustaliło ramy pomocy finansowej Unii Europejskiej dla dziesięciu krajów kandydujących do Unii Europejskiej: Bułgarii, Czech, Estonii, Węgier, Łotwy, Litwy, Polski, Rumunii, Słowacji i Słowenii.

Celem programu SAPARD jest ułatwienie integracji sektorów rolnych krajów kandydujących z rynkiem rolnym UE oraz przysposobienie do ich funkcjonowania w ramach wspólnej polityki rolnej w Unii Europejskiej. Cel ten ma być osiągnięty poprzez:

1. wsparcie przyjmowania dorobku prawnego Unii (acquis communautaire) w zakresie wspólnej polityki rolnej i polityk pokrewnych;
2. pomoc w zrównoważonym dostosowaniu sektora rolnego w krajach kandydujących do wymogów UE (stymulowanie rozwoju obszarów wiejskich, restrukturyzacja gospodarki żywnościowej);
3. przygotowanie krajów kandydujących do korzystania z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz Funduszu FEOGA (Europejskiego Funduszu Gwarancji i Orientacji Rolnictwa).

W rozporządzeniu Rady, dotyczącym programu SAPARD określono kryteria podziału środków finansowych z programu SAPARD pomiędzy kraje kandydujące. Są nimi:

1. liczba ludności zatrudnionej w rolnictwie;
2. powierzchnia użytków rolnych;
3. wysokość produktu krajowego brutto (PKB) na osobę liczona według parytetu siły nabywczej;
4. specyfika sytuacji terytorialnej.

Na realizację programu SAPARD przewidziano łącznie 520 mln EUR rocznie (w latach 2000-2007), dla wszystkich krajów kandydujących. Zgodnie z Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 20 lipca 1999 roku, przewidziano następującą roczną alokację środków SAPARD dla krajów – beneficjentów (w cenach z 1999 r.):

1. Bułgaria: 52,124 mln EUR;
2. Czechy: 22,063 mln EUR;
3. Estonia: 12,137 mln EUR;

4. Litwa: 29,829 mln EUR;
5. Łotwa: 21,848 mln EUR;
6. Polska: 168,683 mln EUR;
7. Rumunia: 150,636 mln EUR;
8. Słowacja: 18,289 mln EUR;
9. Słowenia: 6,337 mln EUR;
10. Węgry: 38,054 mln EUR.

W Rozporządzeniu o programie SAPARD określono dziedziny, w których przewidywane jest wsparcie finansowe ze strony UE dla wsi i rolnictwa w okresie przedakcesyjnym krajów ubiegających się o członkostwo w Unii. Dziedziny te są następujące:

1. inwestycje w gospodarstwach rolnych;
2. poprawa przetwórstwa i dystrybucji artykułów rolnych i rybnych;
3. doskonalenie struktur kontroli jakości oraz nadzoru weterynaryjnego i fitosanitarnego;
4. technologie produkcji rolniczej przyjazne środowisku naturalnemu;
5. rozwój i zróżnicowanie działalności gospodarczej w gospodarstwach rolniczych w celu tworzenia nowych miejsc pracy;
6. wprowadzenie systemu zastępstw i usług w zakresie zarządzania gospodarstwami rolniczymi;
7. tworzenie grup producenckich;
8. odnowa i rozwój wsi oraz ochrona dziedzictwa obszarów wiejskich;
9. tworzenie i unowocześnianie systemu rejestracji gruntów;
10. poprawa struktury agrarnej i scalanie gruntów;
11. doskonalenie systemu szkoleń zawodowych;
12. rozwój i doskonalenie infrastruktury na obszarach wiejskich;
13. zagospodarowanie zasobów wodnych;
14. gospodarka leśna, w tym: zalesianie, inwestycje w prywatnych gospodarstwach leśnych, przetwórstwo i marketing produktów leśnych;
15. pomoc techniczna w zakresie działań objętych rozporządzeniem.

Z zaproponowanych wyżej działań, które mogą być finansowane przez SAPARD, każdy kraj miał możliwość wyboru swoich priorytetów w ramach tzw. programu indykatoryjnego.

Zainicjowanie program SAPARD przewidziane było na 2000 rok, a jego funkcjonowanie zaplanowane do 2006 roku. Kraje, które przystąpią do Unii Europejskiej w okresie obowiązywania programu SAPARD, au-

tomatycznie nie będą mogły korzystać z jego pomocy, natomiast będą mogły uzyskiwać pomoc finansową z Funduszy Strukturalnych. W przypadku zmniejszenia liczby krajów biorących udział w programie, zostanie dokonany ponowny podział środków finansowych pomiędzy pozostałe kraje kandydujące.

Program SAPARD opiera swe działania na następujących zasadach:

1. zasada koncentracji:
  - celów – wyznaczanie konkretnych celów, które mają być osiągnięte dzięki finansowemu wsparciu;
  - środków finansowych – połączenie środków z różnych źródeł finansowania;
  - „geograficzna” – koncentracja pomocy w regionach najbardziej potrzebujących i takich, które pomoc potrafią wykorzystać efektywnie;
2. zasada programowania:
  - pomoc finansową przyznaje się na podstawie wieloletnich planów rozwoju strukturalnego;
3. zasada partnerstwa:
  - współdziałanie władz unijnych z krajowymi oraz władz administracji rządowej z samorządową;
4. zasada dodatkowości (współfinansowania):
  - środki pieniężne pochodzące z UE stanowią uzupełnienie finansowania przedsięwzięć w krajach członkowskich;
5. zasada pomocniczości (subsydiarności):
  - nie podejmuje się działań na szczeblu unijnym, jeżeli działania te będą efektywniejsze na szczeblu lokalnym (z wyjątkiem dziedzin zastrzeżonych do wyłącznej kompetencji UE); w związku z tym wybór projektów do finansowania z programu SAPARD dokonywany jest na szczeblu krajowym i lokalnym.

Zgodnie z zasadą współfinansowania, projekty w ramach programu SAPARD będą częściowo finansowane ze środków unijnych. Wkład ze strony Unii Europejskiej do inwestycji finansowanych ze środków krajowych określony jest na (maksymalnie) 75% całkowitej sumy zakwalifikowanych wydatków publicznych. Zatem współfinansowanie ze środków krajowych powinno wynosić minimum 25% całkowitych kosztów przedsięwzięcia.

W ramach programu SAPARD mogą być przygotowywane dwa rodzaje projektów:

1. projekty generujące dochody (projekty dla beneficjentów komercyjnych);

2. projekty, których realizacja nie generuje dochodów (projekty dla beneficjentów pozakomercyjnych).

Oba rodzaje projektów różnią się udziałem środków publicznych w finansowaniu przedsięwzięć. W przypadku projektów dla beneficjentów komercyjnych, pomoc finansowa pochodząca ze środków publicznych może wynosić maksymalnie 50% kosztów realizacji projektu (z tego 75% przypada na dofinansowania ze strony UE). Skala pomocy z programu SAPARD dla projektów nie generujących dochodów również wynosi 75%, przy czym nie ma tu określonego udziału środków publicznych w kosztach przedsięwzięcia. Natomiast w przypadku pomocy technicznej na przygotowanie projektów można otrzymać całkowite (100%) dofinansowanie z funduszu SAPARD.

Istotne znaczenie i konsekwencje dla planowania budżetowego ma fakt, że wydatki związane z działaniami w ramach programu SAPARD, sfinansowane z budżetów krajowych, będą refundowane w oznaczonej części przez UE po około dwóch miesiącach. SAPARD będzie administrowany i finansowany przez Sekcję Gwarancji FEOGA.

Ze względu na nadprodukcję artykułów rolnych w Unii Europejskiej, ze środków funduszu SAPARD nie mogą być dofinansowywane przedsięwzięcia mające na celu wzrost produkcji rolnej.

Rozporządzenie Rady o wsparciu Wspólnoty dla działań przedakcesyjnych stanowi, że w celu otrzymania przydzielonej sumy środków pieniężnych z funduszu SAPARD, każdy kraj kandydujący powinien przygotować i przekazać Komisji Europejskiej program operacyjny będący podstawą uzyskania pomocy. Program operacyjny powinien być przekazany Komisji Europejskiej w terminie sześciu miesięcy od wejścia w życie rozporządzenia w sprawie funduszu SAPARD. Termin ten upłynął z dniem 31 grudnia 1999 roku.

Podstawowe wymagane elementy programu operacyjnego są następujące:

1. opis (ilościowy) obecnej sytuacji wsi i rolnictwa danego kraju, ze wskazaniem braków i możliwości rozwojowych;
2. opis proponowanej strategii rozwoju wsi i rolnictwa - jej cele, główne kierunki i zasięg geograficzny;
3. ocena zamierzonych oddziaływań ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, planowanych działań (ze szczególnym uwzględnieniem skutków dla zatrudnienia ludności wiejskiej);
4. wskazanie właściwych władz i instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie programu;

5. przepisy w zakresie wdrożenia programu, nadzoru i kontroli jego realizacji, oceny, sankcji oraz definicja liczbowych wskaźników oceny.

Na podstawie przedstawionego programu operacyjnego, Komisja Europejska w terminie sześciu miesięcy od jego przekazania, zobowiązana jest do zatwierdzenia Specjalnego Programu Akcesyjnego dla Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich w kraju kandydującym. Uzyskanie pozytywnej oceny programu operacyjnego stanowi podstawę uzyskania środków pieniężnych z programu SAPARD. Po akceptacji programu potencjalni beneficjenci (np. rolnicy, grupy producentów, zakłady przetwórcze, gminy), będą uprawnieni do składania projektów do zatwierdzenia i współfinansowania ze środków SAPARD.

Rozporządzenie o funduszu SAPARD przewiduje powołanie i akredytowanie przez kraje uczestniczące w programie agencji płatniczej – instytucji przygotowanej do obsługi środków finansowych SAPARD, według wymagań ustawodawstwa Unii Europejskiej. Sposób powołania, akredytowania agencji płatniczej oraz zasady jej funkcjonowania określa Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 1663/99.

W celu zwiększenia skuteczności pomocy finansowej, działania podejmowane w ramach programu SAPARD poddawane będą ocenie *ex ante*, ocenie w trakcie realizacji działania oraz nadzorowi i ocenie *ex post*. Niezależnie od kontroli prowadzonych przez kraje kandydujące, uprawnionymi do przeprowadzania kontroli technicznej i finansowej są: Komisja Europejska oraz Trybunał Obrachunkowy.

2. UCZESTNICTWO POLSKI W PROGRAMIE SAPARD²

Za koordynację prac związanych z uczestnictwem Polski w programie SAPARD oraz za nadzorowanie jego realizacji odpowiada Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W jego ramach powołano specjalną jednostkę organizacyjną – Departament Pomocy Przedakcesyjnej i Funduszy Strukturalnych, zobowiązany do przygotowania „Programu Operacyjnego dla Polski” dla programu SAPARD oraz powołany do negocjowania programu z Komisją Europejską. W przygotowywaniu polskiego programu operacyjnego uczestniczyli, oprócz pracowników wymienionego departamentu, przedstawiciele innych departamentów Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA) oraz przedstawiciele grup branżowych.

---

² Stan na dzień 31.03.2000 roku.

Podstawą opracowania polskiego programu operacyjnego była strategia pod nazwą „Spójna Polityka Rozwoju Strukturalnego i Obszarów Wiejskich”, przyjęta 8 lipca 1999 roku przez Radę Ministrów. W oparciu o nią, jak również w oparciu o Narodowy Program Przygotowania Polski do Członkostwa w Unii Europejskiej oraz w wyniku konsultacji m. in. z samorządem regionalnym, wybrano cztery priorytety działań, spośród zaproponowanych w rozporządzeniu dotyczącym programu SAPARD. Wybranymi priorytetami dla polskiego rolnictwa i polskiej wsi są:

1. inwestycje w gospodarstwach rolnych, szczególnie w sektorze mleczarskim i mięsnym, z uwzględnieniem programu zapobiegania zanieczyszczaniu środowiska w wyniku prowadzenia działalności rolniczej;
2. poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych (głównie pochodzenia zwierzęcego oraz owoców i warzyw) i rybnych oraz wsparcie grup producenckich;
3. rozwój i zróżnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, w celu tworzenia nowych miejsc pracy i źródeł dochodów, a zwłaszcza wsparcie dla inwestycji wykraczających poza konwencjonalne rolnictwo;
4. doskonalenie infrastruktury na obszarach wiejskich.

W wyborze kierunków działań kierowano się dwoma celami: poprawą efektywności rynku oraz standardów higienicznych i zdrowotnych, a także utrzymaniem istniejących i tworzeniem nowych miejsc pracy. Wybór czterech priorytetów nie oznacza eliminacji pozostałych, gdyż mogą być one włączone do wybranych priorytetów głównych.

Strona polska przygotowała Program Operacyjny dla Polski w ramach programu SAPARD i 29 grudnia 1999 roku przedłożyła go Komisji Europejskiej. Dnia 7 lutego 2000 r. w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi przebywali przedstawiciele Komisji Europejskiej w celu dyskusji nad polskim programem operacyjnym. Komisja zwróciła się z prośbą o uzupełnienie programu do końca marca, dlatego w Departamencie Pomocy Przedakcesyjnej i Funduszy Strukturalnych aktualnie przygotowywana jest poprawiona wersja programu operacyjnego SAPARD. Od chwili uzyskania kompletnego Programu Operacyjnego, Komisja Europejska ma sześć miesięcy na jego przyjęcie i zaakceptowanie. Należy przypuszczać, że akceptacja programu nastąpi około października 2000 roku. Akceptacja będzie podstawą do rozpoczęcia wdrażania programu SAPARD. Od tego momentu można będzie rozpocząć negocjacje z Komisją Europejską w sprawie kierunków i zasad wykorzystania w Polsce środków pochodzących z programu SAPARD.

W Komunikacie z dnia 26 stycznia 2000 roku, Komisja Europejska przewidziała decentralizację zarządzania projektami finansowymi z programu SAPARD i delegowanie uprawnień dla krajów kandydujących. Realizacji tej funkcji miało służyć ustanowienie przez każdy kraj kandydujący Agencji SAPARD pełniącej funkcję płatniczą i wdrażającą oraz ponoszącą odpowiedzialność za prawidłowość przyznawania pomocy finansowej i jej rozliczanie. Wymogi Unii Europejskiej odnośnie Agencji dotyczą głównie:

1. zgodności z przepisami sposobu określenia i zatwierdzenia sumy, jaka faktycznie przysługuje beneficjentowi, przed dokonaniem płatności;
2. poprawności i dokładności oraz terminowości i udokumentowania dyspozycji wypłat oraz ich zaksięgowania;
3. księgowania płatności ze środków UE w osobnym rejestrze;
4. terminowego przedkładania sprawozdań finansowych Komisji Europejskiej w określonej przez nią formie.

W praktyce wymaga to od Agencji jednorodnego stosowania w całym kraju dokładnych procedur administracyjnych, oraz stworzenia sprawnego systemu komputerowego, pozwalającego na szybką sprawozdawczość z realizacji programu we wszystkich regionach, odpowiednio zabezpieczonego i zapewniającego ochronę danych osobowych wnioskodawców.

Decyzją Premiera Rzeczypospolitej Polskiej zostały określone ramy instytucjonalne obsługi programu SAPARD w Polsce. Funkcje administracyjne, związane z realizacją programu, powierzone zostały Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Akredytacja ARiMR jako agencji płatniczej zostanie dokonana wspólnie przez Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a następnie zweryfikowana przez Komisję Europejską. Obecnie trwają krajowe przygotowania do akredytacji ARiMR jako agencji płatniczej do programu SAPARD. Do zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako agencji płatniczej należeć będą:

1. dokonywanie płatności na rzecz beneficjenta;
2. obsługa finansowo-księgową płatności;
3. regularna sprawozdawczość finansowa;
4. kontrola prawidłowości wykorzystania środków oraz ich windykacja, w przypadku niewłaściwego wykorzystania.

Unia Europejska będzie weryfikowała mechanizm działania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przez audytorów Komisji Europejskiej i wybraną niezależną instytucję finansową. Audytorzy będą uprawnieni do corocznej kontroli zgodności sfinansowanych programów z

celami SAPARD oraz, w razie niezgodności, wnioskowania o niefinansowanie projektów ze środków SAPARD lub pozbawienie ARiMR prawa zarządzania funduszem.

Zgodnie z wymogami Komisji Europejskiej, za prawidłowość stosowanych zasad finansowych wypłaty pieniędzy będzie odpowiedzialne Ministerstwo Finansów.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie także spełniać rolę instytucji wdrażającej program SAPARD. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako instytucja wdrażająca będzie wykonywać określone czynności od złożenia wniosku przez beneficjenta aż do finalnego rozliczenia projektu:

1. zapewnienie potencjalnym beneficjentom informacji o programach;
2. przyjmowanie wniosków o pomoc z programu SAPARD;
3. sprawdzenie i opiniowanie formalnej i merytorycznej zgodności przedstawianych projektów z warunkami programu (w tym z ustawodawstwem UE);
4. przedstawienie poprawnych formalnie i merytorycznie wniosków do dokonania rankingu przez Regionalny Komitet Sterujący, uczestniczenie w pracach Regionalnego Komitetu Sterującego;
5. podpisanie umowy z beneficjentem;
6. kontrola przebiegu realizacji projektów;
7. przyjmowanie od beneficjentów wniosków o płatności z tytułu realizacji projektów;
8. wnioskowanie do agencji płatniczej (odpowiednie jednostki organizacyjne w biurze ARiMR);
9. prowadzenie dokumentacji dotyczącej poszczególnych projektów i przyznanych płatności;
10. prowadzenie sprawozdawczości z realizacji programu dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Finansów oraz Komisji Europejskiej.

Od złożenia przez beneficjenta wniosku o dokonanie płatności z tytułu realizowanego przez niego projektu, obsługa tego wniosku będzie realizowana przez te służby ARiMR, które pełnić będą funkcje agencji płatniczej.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jako agencja płatnicza oraz wdrażająca dla programu SAPARD, będzie zobowiązana do zapewnienia stosowania jednolitych procedur i kryteriów (formalnych, merytorycznych i technicznych) oceny wniosków na terenie całego kraju.

Dokonywanie wyboru projektów do realizacji będzie należało do Regionalnych Komitetów Sterujących. W skład Komitetów, utworzonych w każdym regionie, wchodzić będą przedstawiciele wszystkich szczebli władz samorządowych, administracji państwowej, partnerów społeczno-ekonomicznych oraz organizacji pozarządowych. Regionalne Komitety Sterujące, w ramach określonej dla wszystkich Komitetów procedury i kryteriów, z uwagi na ograniczoność środków pieniężnych z programu, decydować będą o tym, które projekty najlepiej przyczynią się do rozwoju regionu i rozwiązywania specyficznych dla niego problemów. W przypadku wniosków dotyczących małych przedsięwzięć, wybór wśród nich będzie dokonywany w instytucji wdrażającej, według kryteriów oceny określonych dla danego regionu przez „swoją” Regionalny Komitet Sterujący.

Uzyskane przez beneficjenta środki pieniężne będą wypłacane przez ARiMR wyłącznie w formie bezgotówkowej, w przypadku jednostek samorządu terytorialnego, płatność będzie dokonywana przez urzędy wojewódzkie.

W celu zapewnienia sprawnej obsługi programu SAPARD zostaną utworzone oddziały regionalne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa we wszystkich województwach. Tam beneficjenci będą mogli otrzymać formularze wniosków, uzyskać informacje o programie oraz złożyć stosowne wnioski. Oddziały regionalne ARiMR będą zobowiązane do przeprowadzania szkoleń dla przyszłych beneficjentów, zwłaszcza w zakresie prawidłowego przygotowania wniosków o pomoc finansową z programu SAPARD oraz łączenia środków finansowych na realizację przedsięwzięć. Planowane jest również zapewnienie pomocy potencjalnym beneficjentom programu przez instytucje wspomagające, przede wszystkim służby doradztwa rolniczego.

ZAKOŃCZENIE

Niewątpliwie, środki pieniężne z funduszu SAPARD są szansą dla polskiej wsi i rolnictwa. Mogą wesprzeć realizację przedsięwzięć modernizacyjnych w gospodarstwach rolniczych, zakładach przetwórstwa rolno-spożywczego oraz gminach wiejskich. Uzyskana dzięki modernizacji i restrukturyzacji poprawa konkurencyjności polskiego rolnictwa, z pewnością pomoże dostosować się Polsce do funkcjonowania w ramach Unii Europejskiej.

Należy jednak pamiętać, że przydzielenie Polsce środków finansowych z programu SAPARD nie oznacza automatycznie faktycznego ich darowania. Stanowią one bowiem potencjalne do osiągnięcia środki, które mogą być uzyskane, ale tylko w określonych sytuacjach. Otrzymanie pie-

niędzy z SAPARD-u jest możliwe w przypadku dostosowania się do wymogów UE, czyli zastosowania dokładnie określonych procedur uzyskania pomocy. Szczególną rolę w otrzymaniu pomocy finansowej odgrywać będzie, obwarowane specjalnymi rygorami, funkcjonowanie ARiMR, spełniającej rolę agencji płatniczej.

W tym świetle nasuwają się pytania, czy Polska jest gotowa na przyjęcie ofiarowanej jej pomocy oraz, czy potrafi ją wykorzystać. Czy sprostamy procedurom Unii Europejskiej, a przede wszystkim, czy chcemy je poznać i czy stać nas na wysiłek gruntownego ich poznania.

Ponadto, pojawia się wątpliwość, czy z SAPARD-u nie skorzystają tylko i wyłącznie najbogatsi i najlepiej przygotowani? To pytanie nie ma na celu krytyki przedsiębiorczości, lecz zwraca uwagę, że pieniądze z funduszu są przeznaczone dla wsparcia rozwoju wsi i terenów wiejskich, czyli również gospodarstw i regionów najuboższych. Oczywiście, że w warunkach wolnego rynku wymagana jest postawa aktywna, a nie roszczeniowa, lecz nie zwalnia to z powinności rozpowszechniania informacji na temat możliwości uzyskania pomocy przez najbardziej potrzebujących. Gospodarstwa i regiony najuboższe, swoimi siłami nie potrafią dostosować się do wymogów unijnych i, w przypadku ich pominięcia w udzielaniu pomocy, pod znakiem zapytania jest ich funkcjonowanie w Unii Europejskiej.

Jak wskazują doświadczenia krajów UE, restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa można dokonać tylko przy aktywnym udziale państwa. W związku z tym, bardzo ważne jest zaangażowanie władz rządowych i samorządowych w funkcjonowanie programu SAPARD. Szczególną rolę powinny odgrywać władze lokalne, które najlepiej znają potrzeby swego regionu i mogą właściwie ukierunkować alokację środków pieniężnych z funduszu.

Zatem, czy SAPARD będzie szansą wykorzystaną czy szansą zmarnowaną?

Przedstawione obawy i wątpliwości nie podważają znaczenia programu SAPARD jako elementu wsparcia Unii dla krajów kandydujących do członkostwa. Na podkreślenie zasługuje fakt, że SAPARD, będąc programem przedakcesyjnym, stosuje procedury finansowania analogiczne do programów funkcjonujących w Unii. Poddanie się tym procedurom pozwoli Polsce przygotować się do korzystania (jako członek UE) z możliwości do uzyskania środków z Funduszy Strukturalnych.

LITERATURA

Krótką informacją o programie SAPARD, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 1999.

Anuszkiewicz A.: *SAPARD – struktura pomocy przedakcesyjnej dla Polski: Rolnictwo polskie w procesach dostosowawczych do UE*, 1998.

Co to jest SAPARD?, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, 1999.

Co może być finansowane ze środków SAPARD-owskich?, Departament Pomocy Przedakcesyjnej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 1999.

Agencja płatnicza do obsługi SAPARD-u i jego wdrażania, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, 2000.

Alokacja funduszy przedakcesyjnych dla krajów kandydujących do Unii Europejskiej. „Wspólnoty Europejskie” nr 7-8/1999.

Jahns H.: *SAPARD – program pomocy przedakcesyjnej dla rolnictwa i obszarów wiejskich*. „Wspólnoty Europejskie” nr 4/1999.

Żukrowska K.: *Pomoc finansowa Wspólnot Europejskich dla Polski w latach 1995-1999*. „Wspólnoty Europejskie” nr 5/1999.

Pierwsze pieniądze w lipcu. „Rzeczpospolita” nr 22/2000.

Program pomocy przedakcesyjnej SAPARD, Departament Pomocy Przedakcesyjnej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2000.

PHARE – ISPA – SAPARD, Przegląd Rządowy, nr 9/1999.

Co nowego w sprawie programu SAPARD?, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, 2000.

Ramy Instytucjonalne obsługi programu SAPARD, Archiwum Dolnośląskiego Informatora Rolniczego, nr 4/1999.

Rasz H.: *Pomoc przedakcesyjna Unii Europejskiej dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej*. Kancelaria Sejmu – Biuro Studiów i Ekspertyz, 1998.